כוזב, פחדים מופרכים — ובסוף הבגידה הגדולה. סיפור העסק־ביש

ובהם חיל־מצב בריטי ומיצבורים של נשק.

בראשית 1954 התנהל משא־ומתן בין המישטר המצרי החדש ובין ממשלת־בריטניה לפינוי הבסיסים האלה, שעצם קיומם פגע בגאוות העם המצרי ובריבונותו. הבריטים נטו לסגת מן הבסיסים. ראש־הממשלה הקשיש, סר וינסטון צ'רצ'יל, איש המיפלגה השמרנית, הבין שהדבר בלתי־נמנע. נגדו קמה קבוצה קטנה של „מורדים" במיפלגתו, אנשי הימין הקיצוני, מעין שרי־חישוקים, שהתנגדו בכל תוקף לפינוי.

כל זה מילא את ההנהגה הישראלית בדאגה רבה. בסיוטיה ראתה את הבסיסים, ישראלית יצרה באופן מודע היסטריה של פחדים, בעזרת „פעולות תגמול" שעזרו לי־משה דיין להיות לגיבור לאומי.

מעבר לבעייה הבריטית הזדקרה הבעייה האמריקאית. במישנתו של דויד בן־גוריון היה זה עיקרון־ברזל: ישראל זקוקה לבעלת־ברית מערבית גדולה, כדי לעמוד בפני ה־ערבים. עם התרחקות הבריטים, שעמדו להס־תדר עם המצרים, גברה חשיבותה של ארצות־הברית. אבל רווקא זו התחילה לפלרטט עם השליט המצרי הצעיר.

ב־1952 נבחר בארצות־הברית הנשיא דווייט אייזנהואר, מצביא מילחמת־העולם כמו בן־גוריון, לבון, דיין ופרס, ובמידה מסו־יימת גם שרת, ראו לפניהם חזיון קודר: אמ־ריקה פרו־ערבית, בריטניה מסתלקת, ומנהיג מצרי צעיר, בראש צבא המצוייד במיצבורים בריטיים, עולה על ישראל.

הסיוט הזה היה אבי החטא.

● העסק: רעיון אינפנטילי

ה תפיסה הזאת היתה מבוססת, כמובן, על ההנחה שלעולם לא יהיה שלום עם הערבים.

באותה התקופה שלח גמאל עבד־אל־נאצר הצהרות יומיומיות תואר עבד־אל־נאצר כעריץ שונא־ישראל. על־פי הוראה מגבוה (בן־גוריון ואנשיו) הקפידה כל העיתונות הישראלית לדבר על נאצר כעל „הרודן המצרי", „היטלר של המיזרח התיכון", שאחת שאיפתו: למחוק את ישראל מעל פני המפה.

התריג האחד היה, כמובן, העולם הזה. הוא הציג אז גישה הפוכה: להושיט יד למצריים המתחדשת, להקים חזית ישראלית־ערבית נגד המדינות הקולוניאליות הנסוגות, להע־לות על נס את התביעה לנסיגה בריטית מ־בסיסי־התעלה.

העולם הזה טען שטירוף הוא לצרף את ישראל החדשה לחזית של בריטניה וצרפת, מדינות קולוניאליות שוקעות במרחב זה, תחת לתת יד לתנועות הלאומיות הערביות, שישלטו מחר במרחב כולו. בהטיפו ל„השתל־בות במרחב השמי", הצביע העולם הזה על העובדה שישראל תצטרך לחיות לנצח בלב העולם הערבי, ועל כן חיוני לכרות ברית עם העמים הערביים המשתחררים, ממארוקו ועד עיראק, בעודם זקוקים לעזרה ולידידים.

גישה זו נראתה למנהיגי המדינה כפרק של מדע בדיוני. ההנהגה היתה אנטי־ערבית ופרו־מערבית, מכל הבחינות. מול פני הסכ־נה, התגבש הרעיון של הפעולה המצרית.

וזאת היתה התוכנית:

במצריים הוקמה אחרי מילחמת־העצמאות תשתית לרשת־ריגול. יהודים מצריים צעי־רים, אנשי התנועה הציונית, הובאו בחשאי לארץ, ואומנו בענייני־ריגול. הכוונה היתה להחליף רשת זו בהדרגה באנשים חדשים, שלא היתה להם זהות ציונית בולטת. היו דרושות לכך שנים.

עכשיו הוחלט לפתע להפעיל רשת זו למטרה שונה לגמרי: לבצע במצריים שורה של מעשי־טרור. אלה היו צריכים להיות מכוונים נגד האוכלוסיה הכללית (פצצות בבתי־קולנוע וכו'), נגד מוסדות אמריקאיים ונגד מוסדות בריטיים.

הפעולות היו אמורות ליצור את הרושם כאילו פועלת במצריים אופוזיציה גדולה נגד המישטר, היוצרת אנדרלמוסיה וחוסר־יצי־בות. הפעולות נגד האמריקאים היו אמורות לגרום לריב בין וושינגטון וקאהיר, והפעולות נגד הבריטים לריב בין קאהיר ולונדון.

במצב כזה היו האמריקאים אמורים לוותר על הרעיון להתקשר עם מצריים. לאופוזיציה הימנית־קיצונית בבריטניה היו הפעולות צריכות לשמש כנשק כדי לסכל את חתימת ההסכם עם מצריים לפינוי הבסיסים.

התוצאה המקווה: מצריים תהיה מבודדת, ארצות־הברית תקשור ברית־דמים עם ישר־אל, הבריטים לא ינטשו את בסיסי־התעלה, וימשיכו לחצוץ בין מצריים וישראל.

בסך־הכל היתה זאת תפיסה ילדותית. מב־חינה מיקצועית, היה זה טירוף להפעיל רשת־ריגול טירונית במשימות של טרור. מבחינה פוליטית היה זה אינפנטילי לחשוב שבאמ־צעים כאלה משנים את דרכן של מדינות.

אבל בירושלים היו הכל שותפים גם לגי־שה וגם לתוכנית. לבון התריע בפומבי מפני הסכנה הגדולה שבמדיניות האמריקאית החד־רשה. דיין המשיך ליצור היסטריה מילחמ־תית. כל העיתונות תמכה בקו זה.

כל זה לא הפריע לכל אנשי ההנהגה ה־ישראלית לשנוא זה את זה ולחתור זה תחת זה. לבון שנא את שרת ותחר תחתיו. דיין ופרס לא אהבו זה את זה, אך עסקו ביחד בחתירה בלתי־נלאית תחת מעמדו של לבון. אהוד אבריאל, מחסידיו של בן־גוריון, הציע לו לחזור משדה־בוקר ולהקים דיקטטורה צב־אית.

הציבור לא ידע על כך דבר. להיפך, בתע־מולה יומיומית תואר עבד־אל־נאצר כעריץ שונא־ישראל. על־פי הוראה מגבוה (בן־גוריון ואנשיו) הקפידה כל העיתונות הישראלית לדבר על נאצר כעל „הרודן המצרי", „היטלר של המיזרח התיכון", שאחת שאיפתו: למחוק את ישראל מעל פני המפה.

התריג האחד היה, כמובן, העולם הזה. הוא הציג אז גישה הפוכה: להושיט יד למצריים המתחדשת, להקים חזית ישראלית־ערבית נגד המדינות הקולוניאליות הנסוגות, להע־לות על נס את התביעה לנסיגה בריטית מ־בסיסי־התעלה.

העולם הזה טען שטירוף הוא לצרף את ישראל החדשה לחזית של בריטניה וצרפת, מדינות קולוניאליות שוקעות במרחב זה, תחת לתת יד לתנועות הלאומיות הערביות, שישלטו מחר במרחב כולו. בהטיפו ל„השתל־בות במרחב השמי", הצביע העולם הזה על העובדה שישראל תצטרך לחיות לנצח בלב העולם הערבי, ועל כן חיוני לכרות ברית עם העמים הערביים המשתחררים, ממארוקו ועד עיראק, בעודם זקוקים לעזרה ולידידים.

גישה זו נראתה למנהיגי המדינה כפרק של מדע בדיוני. ההנהגה היתה אנטי־ערבית ופרו־מערבית, מכל הבחינות. מול פני הסכ־נה, התגבש הרעיון של הפעולה המצרית.

וזאת היתה התוכנית:

במצריים הוקמה אחרי מילחמת־העצמאות תשתית לרשת־ריגול. יהודים מצריים צעי־רים, אנשי התנועה הציונית, הובאו בחשאי לארץ, ואומנו בענייני־ריגול. הכוונה היתה להחליף רשת זו בהדרגה באנשים חדשים, שלא היתה להם זהות ציונית בולטת. היו דרושות לכך שנים.

עכשיו הוחלט לפתע להפעיל רשת זו למטרה שונה לגמרי: לבצע במצריים שורה של מעשי־טרור. אלה היו צריכים להיות מכוונים נגד האוכלוסיה הכללית (פצצות בבתי־קולנוע וכו'), נגד מוסדות אמריקאיים ונגד מוסדות בריטיים.

הפעולות היו אמורות ליצור את הרושם כאילו פועלת במצריים אופוזיציה גדולה נגד המישטר, היוצרת אנדרלמוסיה וחוסר־יצי־בות. הפעולות נגד האמריקאים היו אמורות לגרום לריב בין וושינגטון וקאהיר, והפעולות נגד הבריטים לריב בין קאהיר ולונדון.

במצב כזה היו האמריקאים אמורים לוותר על הרעיון להתקשר עם מצריים. לאופוזיציה הימנית־קיצונית בבריטניה היו הפעולות צריכות לשמש כנשק כדי לסכל את חתימת ההסכם עם מצריים לפינוי הבסיסים.

התוצאה המקווה: מצריים תהיה מבודדת, ארצות־הברית תקשור ברית־דמים עם ישר־אל, הבריטים לא ינטשו את בסיסי־התעלה, וימשיכו לחצוץ בין מצריים וישראל.

בסך־הכל היתה זאת תפיסה ילדותית. מב־חינה מיקצועית, היה זה טירוף להפעיל רשת־ריגול טירונית במשימות של טרור. מבחינה פוליטית היה זה אינפנטילי לחשוב שבאמ־צעים כאלה משנים את דרכן של מדינות.

אבל בירושלים היו הכל שותפים גם לגי־שה וגם לתוכנית. לבון התריע בפומבי מפני הסכנה הגדולה שבמדיניות האמריקאית החד־רשה. דיין המשיך ליצור היסטריה מילחמ־תית. כל העיתונות תמכה בקו זה.

כל זה לא הפריע לכל אנשי ההנהגה ה־ישראלית לשנוא זה את זה ולחתור זה תחת זה. לבון שנא את שרת וחתר תחתיו. דיין ופרס לא אהבו זה את זה, אך עסקו ביחד בחתירה בלתי־נלאית תחת מעמדו של לבון. אהוד אבריאל, מחסידיו של בן־גוריון, הציע לו לחזור משדה־בוקר ולהקים דיקטטורה צב־אית.

● הפרשה: הבגידה

ב אווירה זו נשלח אברי זיידנוורק, איש יפה־תואר אך מופרע קשה, למצריים כדי להפעיל את הרשת. הפעולות הראשונות הצ־ליחו, ואז קרה מה שמוכרח היה לקרות. בכניסה לבית־קולנוע נדלקה פצצת־תבערה

(המשך בעמוד 50)

1971, בישראל: נידון־קאהיר רוברט דאסה מנשק את מרסל נינו בחתונתה*

11 שנים מיותרות בכלא

ובהם מיצבורים אדירים של נשק, נופלים בידי הצבא המצרי. צבא מצרי בסיני, חמוש בנשק זה, נראה בעיני עסקנים רבים בישראל כסכנה נוראה.

כבר אז היה זה סיוט־שווא. הצבא המצרי היה כוח מבוטל מבחינת היכולת הצבאית. שום כמות של נשק בריטי ישן לא היתה יכולה לעזור לו. אולם מערכת־הביטחון ה־איתותים חשאיים לעבר ישראל. בסודי־סו־דות הזמין למצריים ידיד ישראלי (ירוחם כהן, אותו הכיר בחזית־הדרום במילחמת־העצמ־אות). שרת סירב להתיר לו לנסוע. עבד־אל־נאצר גישש באמצעות נחום גולדמן, נשיא ההסתדרות הציונית. הוא שלח שליחים גם לפתיחת מגעים עם אנשי־שרת.

* משמאל: העיתונאי אורי דן

השנייה, שנהגה מפופולריות כה עצומה עד כי יכול היה לצפצף על הקולות היהודיים. לצידו עמד שר־החוץ ג'ון פוסטר דאלס, לוחם אנטי־קומוניסטי קנאי, שחלם על מערכת־בריתות בינלאומית נגד הסובייטים. הוא שם עין על עבד־אל־נאצר, וביקש להפכו לעמוד־תווך בברית אמריקאית־ערבית.

זה הגביר את הסיוט בירושלים. אנשים